

נאמר של נייר

אמריקה מטורפת של ג'ון צ'יבר ★ הגבול בין ספרות

על שירי שמואל ★ היושב ראש שמאי ★ ולחיים

הנגיד ★ "פילוסוף חדש" בתרגום ★ "מחשבות י.ב.מ."

הישראלית סופרים, הפורשים את המציאות כפסגות מרתקת שכוז

תרגום

עולם התפוחים

לקורא הישראלי מהווה השם ג'ון צ'יבר שם ספרותי חדש. צ'יבר, שהספר הראשון מפריצו שפורסם לעברית היה פאלקונר, הלך לעולמו לפני יותר משנה.

באחרונה ראויאר בתרגום לעברית שניים מספריו של צ'יבר, מהמעולים שתורגמו באחרונה. הם פורשים לפני הקורא הישראלי עולם מיוחד ויוצא דופן של סופר, שעיקר המוניטין שלו בארצות-הברית. ראשון הספרים המתורגמים הוא עולם התפוחים (*). זהו קובץ של סיפורים, החושפים לפני הקורא את עולם הפרברים האמריקאי, עולם הפרפרים של הכרכים הענקיים. בעולם התפוחים גלריה של רמיות אותנטיות, בסיפורים קצרים, המקיפים עולם ומלואו. בראשון הסיפורים האזעקה הרבועית מונולוג של זכר, שאשתו נטשה אותו לטובת

* ג'ון צ'יבר - עולם התפוחים; עברית: יותם ראובני; הוצאת כדים; 199 עמודים (כריכה רכה).

עולם-התיאטרון: ביקשתי גט. היא אמרה כי אין היא רואה כל סיבה לגירושין. במיקרה של ניאוף או של התאבזרות, יש כמה-הכמה דרכים-עולה. אבל מה יכול לעשות הגבר, כאשר אשתו רוצה להזניע בעירום על בימה? מה עושה אותו גבר? כאשר אשתו הקהלה כאלם ניצבים עירומים, כרוח המתירנות האמריקאית, הוא לובש את בגדיו ומנתק את עצמו מעולמה של אשתו: בידו הימנית החזקתי בחפצים שלי, בזהותי... הזרתי למרשבי והתלבשתי. הלהקה המשיכה לצעוק, כאשר הלכתי לאורך המעבר המשופע של התיאטרון החרום היצפתי בזיכרונות. זכרתי כי הלכתי בשישוע הדר הזה אחרי שראיתי את המלך ליי' ואת ג'ן הדובר-בנים.

סיפור מרגש של צ'יבר הוא ארטמיס, כורה-הבארות הנאמן, הפורש רמות של כורה בארות-מים, המפתח עולם תחושות ורגשות משלו. הוא כורה-בארות ושוגל את הנשים המומינות כריות בארות ליי' חוותיהן, אחת מהן, רעייתו של סופר נודע, מתאהבת בו ורואגת לו בימי חוליו. או מחליט ארטמיס לנסוע לטייל בכרית-המועצות, שם הוא פוגש ומתאהב במלווה-הרישמית שלו, כיום שבו סולק ניקיטה חרושצ'וב מהשליטון.

עם שובו מכרית-המועצות, הוא עומד בקשרי חליפת-מיכתים עם אהובתו הסובייטית, ומומן,

בשל ההתכתבות, למחלקת מיוחדת-אירופה של מישרד-החוץ, ופקידי מישרד זה הפצים לגייס אותו למטרות מודיעיניות.

סיפור-הכתרת עולם התפוחים חושף דיוקן של משורר אמריקאי נודע וזקן בשם אסא בסקומב, שהוא נדרמות למשורר האמריקאי פאשיסטי עזרא סאונר. בסקומב, חי באיטליה, כאחווה כפרית ומעריצו מגיעים אליו מרחבי תבל, עם מהדרות של קובץ שיריו עולם התפוחים, כדי שיחתום עליהם.

בסקומב, מנוכר מתרבותו האמריקאית, מתייסר ייסורי-יצירה. למחרת כתב את ידויו של מנהל בית-ספר ובצהריים שרף את כתב-היד. במקביל הוא מנסה לשוב אל נעוריו ואל היותיו המיניות, מבלי שהדבר יעלה בידו.

הו, איזה גרעין! (**) הוא תרגום סיפורו השני של צ'יבר, שעלילתו היא ספק מציאות, ספק רימדומי המאה-העשרים, גירסה כמעט מדע-בידיונית, של חברת-הכרך האמריקאית. גיבורי הספר נתונים בעיצומו של מאבק נגד

סופר צ'יבר עזרא פאונד בתחפושת

זיהום מקורות-המים. כאחד מפרברי הערים הגדולות.

בין רמיות הו, איזה גרעין יש מיליונר מורקן, המתאהב בצעירה מורה, שרובקותו בה מוליכה אותו לחוויה הומוסקסואלית עם שוער הנבנין שלה. הגיבור למואל סירם מצוי בסדרה של אירועים והרפתקות, בניסיון למצוא אתה בעולם חסר אהבה. בספר מתוארת סדרה של אירועי יומים אמריקאיים כהריגת-כלב, קטטה בין שתי נשים בתור כסופרמרקט, נטישת תינוק באוטוסטראה, מאבק להצלת אגם מזיהום ורצח של מדען.

ברומה לשאר כתיבי צ'יבר רצוף ספר זה בניסוחים ציניים, כמו: בתקופה שעליה אני כותב, הגזגיגה היה דבר מקבל ביותר בכל עיר בעולם שסירם הביר. לקראת סוף היום - ברטרדאם או במזקבה, בזהר הפוקד את נדידורק בימי הדרך מסוימים או לעת השלגים הראשונים בקסנהגן - היית יכול לראות גברים ונשים מכל גיל ומכל סוג שאפשר להעלות על הדעת, כשהם רצים להנאתם... או ניסוחים כמו: היא אמרה פעם, מעבר לבתם, כי לסי ניסוחה, הורע הגברו הוא קרם הפנים הטוב ביותר שבנמצא...

הקריאה בספריו של צ'יבר גורמת הנאה רבה ומעוררת את האלה מדוע לא קיימים בסיפורות

** ג'ון צ'יבר - הו, איזה גרעין; עברית: יותם ראובני; הוצאת כדים; 120 עמודים (כריכה רכה).

החוויה הישראלית

הדיעה בעיתונות (הארץ, 5 בינואר) תחת הכותרת מחסות' עד 'המתופפת הקטנה', נשמעה כמו בדיחה רעה של מיטרת-ישראל, על חשבון פתיחתה של שנת 1984, בניגוד אידולית ישראלית. בכתבה-הזו-אספורה-של ארנה מר, יזרחה, אשתו של עסקן רק"ח הערבי סליבה המליט-ובתו של מרביר המאלריה בעמק החולה.

ארנה מר נחשבת אחת מנפשות-הפועלות של הסופר כמי מובאל ברומן חסות, המתאר חסי יהודים וערבים בתקופת מלחמת-היהודים-הישראלים, בשולי השמאל הישראלי.

הדיעה העיתונאית מספרת: לפני כשבוע פשטה המיטרת על ביתה של ארנה מר, אחרי שנודע כי מצוי בביתה חומר עויין למדינה. השוטרים שצייפו למצוא בכירה את רגל מלסמין התאכזבו כשגילו כי רק רגל שחזר עם האות A (אנארכיסטים)...

כותב שורות אלה מתורה, שאם היה מגיע לידו רגל פלסטין, היה מוכן להחזיק בו בכיתו, בה במידה שהיה מוכן להחזיק את רגל ישראל. ואת שניהם היה מחזיק בחזק הקטן ביותר בכיתו - מאחר שלעניות רעתו, רגלים הם רק בדים ציבעוניים.

אלא שמיטרתו של האחד-הגדול יוסף בורג, זו שאינה מצליחה ללכוד את מחתרות הימין למיניהן, אשר מסכנות את הדמוקרטיה בארץ הזאת, אלפי מתיים יותר מאשר סמרטוט צבוע נצבע זה או אחר, המשיכה בחיפשיה הקפדניים בכיתה של ארנה מר; בין יתר המיסמכים שהחיימו נלקח גם תמונת מהסרט 'המתופפת הקטנה'. בסרט זה משחק בנה של ארנה ג'וליאנו מר, החפרפת המאיימת על מדינתו של האחד-הגדול בורג - בתפקיד קצין המוסד.

לידיעתו של האחד-הגדול בורג והאחים הקטנים ממיטרת-ישראל, הינו הודות כאן בכך שברשתי מצוי אוסף גדול של תמונות וספרים, העלולים לשמש חומר עויין למדינה. יש לי כמה תצלומים של יאסר ערפאת (ולא התומים), גירסה של האמנה הפלסטינית שהודפסה במערב, (העשוי להיות מואשם כעיתון המפרסם 'חומר עויין למדינה') ספר על מועמד קאדאפי אחרים. במרכז יש לי בנית כיתבי ר"ד זאב תיאודור הרצל, תחת מדינת

היהודים, ובהם אותם ציטוטים 'עוינים למדינה', שהאדונים המתורבתים יוסף לסיד ומזרבה סער, צינורו ממסך הטלוויזיה.

פריט נוסף נכנר מדינת-המיטרת-ההולכה של האחד-הגדול בורג מצוי בסיפריית בכיתבי פריץ סמולנסקי (הר"ר בורג מעורר לא ציטט מכתבים אלה), שבהם מסופר על הנהגת תפילין על ראש חזיר, מול ישיבה יהודית באודסה.

מעניין מתי יגיעו לכיתי האחים הקטנים של האחד-הגדול בורג להחרים 'חומר עויין למדינה'.

סופר להדיקאה תמונה ישראלית מ-המתופפת הקטנה

שירה

יצירה מחוכמת

בעידן-החרדה הנוכחי, כאשר עסקני סיפורות מסוגו של שמואל גולן (ראה: מי-מריבה) מייצגים את הסיפורות העברית, עולה הלב על גדותיו, מרוב שימחה, כאשר רואה-אור קובץ כמו הקובץ יצירה מחוכמת - עיון בשירי שמואל הנגיד מאת טובה רוזן-מוקד + עדי צמח (*).

רפש העסקונה הסיפורתית מפנה את מקומו לניכסי צאן הברזל של תרבותנו. ספר זה הוא מסע ביקורתי מרתק לשירת 'תורה-הוב' בספרה, מסע שבו נבדקים בכלי-ביקורת מודרניים, שירים ממיטב שירתו של שמואל הנגיד. אחרי מבוא אידיאלי ומבוא מתודי, מתחילה בחינת השירים, במחזור שירי הגות, ביניהם השיר אצפה אלי שוק, שבו כתב המשורר: אצפה אלי שחק וזוככבי / ואביט בארץ את רמשיה, ואבין בליבי כי יצירתם / יצירה מחוכמת במעשיה...

שיר של התפעלות האדם נוכח פלאי הבריאה. ניתוחי השירה של טובה רוזן-מוקד ועדי צמח, בותנים כאורח מרתק את שירי שמואל הנגיד, את ראייתו את נושא המוות, בחינת המוסר ואפילו שירי מילחמה, כמו הלינותי גדוד כבד, שבו נכתב: שהלינותי גדוד כבד בבירה / הרסדה ימי

חוקרת רוזן-מוקד מת אב ומת אלול!

קדם קצינים / וישנו עלי גבה וצידה - / ותחיתנו בעליה ישנה. / ודיברתי ללבי: אי קהלים / ועמים שכנו בזאת לפנינו? בכיקורת על שיר זה נכתב: ... כבר חורג מגדר החיזוח הצבאי-הענייני וגולש לתיאורה של תמונה מאקאברית מצמררת: תמונת הצבא החי הלן

* טובה רוזן-מוקד + עדי צמח - יצירה מחוכמת - עיון בשירי שמואל הנגיד, הוצאת כתר; 158 עמודים (כריכה רכה).